EL – MUN'İM

El-Mun'im, nimet veren, nimeti halk eden, nimetin hakiki sahibi, maliki anlamlarına gelir ki Mevlâ'nın sıfat-ı uzmâsı ve ism-i ilâhîsidir.

Diyebiliriz ki, nimet maddî ve manevî olmak üzere iki ana kaynağa ayrılır. Nimet-i ilâhî ki cümle mahlûkatı üzerinde tecelli etmiş olup zerreden sistemlere kadar Yüce Mevlâ'nın nimet-i uzmasını görmemek bir cinnettir, bu ancak mecnunluk olabilir. Kur'an'ın ifadesi ile görür olduğu halde kör, duyar olduğu halde sağır, aklı olduğu halde bir mecnunluk ifadesidir. Evet, maddî manevî bunca nimetin hakiki sahibini, mün'imi hakikiyi bilmemek olsa olsa Kur'an'ın ifadesiyle "summun-bükmün-umyün" güruhudurlar. Başka bir ayette ise onlar behaim (hayvanlar) gibidirler, belki ondan da beter denilerek bu durumdaki insanların hayvanlar gibi hatta daha da aşağı, seviyesiz, değersiz varlıklar olduklarına dikkat çekilir.

O Yüce Rahman-ı Rahîm ki, o Rezzak-ı Kerîm ki yarattığı cümle mahlûkatın içerisinde insana apayrı bir yer, değer vermiştir. Cenab-ı Hak, kâinatı bizim için, bizi de O'na kulluk edelim diye yarattığını buyurur ki hem insana verilen değeri bildiren, hem de insanın mesuliyetini açıklayan ne muazzam bir mesajdır.

Nimet-i ilâhî asla sayılara hesaplara gelmez. İnsan sadece şahsına verilmiş olan nimetleri birazcık düşünecek olsa bunca nimetlerin şükrünü eda edemeyeceğinin şuuruna erer. Şöyle bir nebzecik kendimize nazar ettiğimizde nasıl bir nimet-i uzma bahşedilmiş olduğunu görürüz. Göz, kulak, el, ayak, dil, dudak, beynimiz, sinir sistemimiz, aklımız, iç organlarımız, dolaşım sistemimiz yani damarlarımız, etimiz, derimiz vs. maddesi ve manası ile muazzam bir şaheser. Düşünülürse, değil göz, kulak, kirpiği, kaşı dökülse yerine koyacak bir kuvvet bulamaz insan. Öyle bir nimet ki birbiriyle uyum içinde, yerli yerince. Gözü yaratan Yüce Allah, onun görebilmesi için ışığı yaratmış, kulağın yararlı olması için sesi halk etmiş ve bunlar vasıtası ile dünya ve ukbasına ait meseleleri kavrayabilmesi için aklı yaratmış, meramını anlatabilmesi için dil, dudak ve ses telleri denilen cihazlara konuşabilme istidadı vermiş. Sesi yaratmış, gözü, kulağı, aklı, dimağı yaratmış. Her bir nimetin içerisinde binlerce nimet derc etmiş, nimet içinde nimet, lütuf içinde lütuflarla serfiraz eylemiştir. Yeter ki kul, kadr-i kıymetini bilsin. Bu peşinen verilen nimetlerle ebedi nimetleri kazanacak ticaret yapsın.

İnsanı yaratıp hayatını murad eden Mevlâ, bu hayatın takdir edilen zamana kadar devamı için ihtiyacı olan her şeyi halk edip emrine musahhar eylemiş. Cümle kâinat ve içindeki cümle canlı cansız her şeyin insanlar için yaratıldığını bildiren Mevlâ hiçbir şeyi abes yaratmamıştır, her zerrenin dahi kendine has vazifesi vardır. İnsanoğlu nankör olmayıp birazcık düşünse aklı sönmedi, vicdanı ölmedi ise bunca nimet-i ilâhînin insan için var olduğunu görecektir. Havadaki arıdan denizdeki balığa, karadaki koyun, inek, at, deve ve pek çok mahlûkun kula hizmet ettiğini ve Yüce Allah'ın bu mahlûkatı vasıtası ile nimetlerini bol bol, çeşit çeşit sunduğunu gün ışığı gibi görüp idrak edecektir. Bir kurtçuğun eliyle kullarına ipekler sunduğuna şahit olacaktır.

Arz, sema, ay, güneş, hava, su, bunca çeşit çeşit lezzetleri, faideleri ile nebatat, gökten inen yağmur velhasıl her şey insan için ve insanın yararına sunulmuş, emrine musahhar kılınmıştır ve hizmet etmektedirler. Tüm kâinat ve içindekileri adeta bir sofra gibi kullarına takdim eden Yüce Mevlâ karşılık olarak ne istiyor? Sadece teşekkür. Böyle Kerîm Rabbına karşı cimrice davranıp teşekkür etmeyi dahi akledemeyen nankörlere ne demeli acaba?

Bu söylenenler hatırlatma babından birkaç işarettir. Değilse nimet-i ilâhî asla saymakla bitmez. İnsan denen beşerin buna asla gücü yetmez, ne hakkıyla idrak edebilir, ne de idrak edebildiği kadarını ifade etmeye takat getirebilir. Bunu yapmaya fıtratı da elvermez çünkü sınırlı akılla sınırsız nimet de fehmedilemez, insan ancak istidadı, imkânları, aklı, mantığı yettiği nisbette nimet-i ilâhîyi görür, anlar, zaten insan istidadı nisbetinde bilmekten, idrak etmekten sorumludur.

Bir nebzecik zahir nimetlerde hayalimizi gezdirdikten sonra, Yüce Mün'im'in manevî nimetlerine de nazar edelim. Bu manevî ummanlardan bir katrecik de olsa anlayıp anlatabilmek çok ciddi bir iştir. Manevi nimetler öyle bir deryadır ki, ne diller anlatabilir, ne de kalemler yazmaya muktedirdir. Kudsî nimet-i ilâhîyi anlamakta ve anlatmakta kalem de aciz kalmıştır. Batına ait olan nimet-i ilâhî ruhla ilgili olup ruh-u sultanîye ait

nimetlerdir. Cesedi işler, yaşar hale getiren ruhtur, öyleyse cesedin ruha bakan yönü daha çok ehemmiyet teşkil ediyor denilebilir. Bu ruhla ilgili mesajlar ki Rabb'ül âlemin'in kelamı ceset kanalı ile esas ruhadır. Cesetle birleşmiş fakat ruhun malzemeleri diyebileceğimiz hisler, vicdan, akıl, fikir, pek çok manevi nimetler vardır. Madde ve manası ile kemale erip varoluş hikmetinin zuhur etmesi için bazı şeylere ihtiyaç vardır ki o da ayrı bir nimet deryasından sunulan ilim, irfan, Kur'an, iman, idrak ve bunlara vuslat için takdir edilen sebepler, kelâm, kalem, okuyup yazmak, peygamberler ve varisleridir ki saymaya takat getiremeyeceğimiz manevi nimetlerdendir. Hakkı, batılı algılayabilmek, amelde muvaffakiyet, sevgi ve nefret hisleri ayrı ayrı nimet-i ilâhîdirler ki her bir nimetin içinde pek çok nimetler gizlidir ve pek çok nimetleri beraberinde getirirler.

Ya ukba nimetleri? Kur'an-ı Azimüşşan bu nimetlere geniş yer vermiş olup ukbaya ait çeşitli nimetlerden haberler sunar, iman edip salih amel işleyenlerin karşılaşacağı nimetlerden bahisler eder ve bu nimetlerin keyfiyetini anlatır.

Mun'im-i hakiki enva-i çeşit nimetlerle donatmıştır, hem kâinatı hem de bilhassa insanları. İnsanın dünyasına ve ukbasına ait ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçları olan nimetlere vasıl olma yollarını da nimetlerle donatmıştır ki adeta o Yüce Mün'im'in nimetleri namütenahidir. Bu nimet deryasında birkaç örnek verecek olursak ki, başta insanın akıllı oluşu gelir. Akıl nimeti ki başlı başına en büyük nimetlerden olup pek çok nimetleri özünde cem etmiş bir ihsan-ı ilâhîdir. Kuvvet, sevgi, nefret, istek ve isteksizlikler ve bunların bir ölçü çerçevesinde oluşları da birer nimettir. Mesela sevgi ve nefret bizatihi birer nimet-i ilâhî olmakla beraber yerinde kullanılmazsa insanın lehine verilmiş olan bu duygular maazallah aleyhine rol alır. İşte bu ölçüyü Yüce Mevlâ Kur'an-ı Kerîm'inde, Resulullah (s.a.v) de sünnet-i seniyyesiyle bildirmiştir. İnsan diğer mahlûkat gibi sorumsuz değildir, bu hislerini de sorumsuzca kullanmaya hakkı yoktur. Çünkü insana bir cüz'î irade verilmiştir, ruh ve nefis verilmiştir ki imtihan etmeyi murad eden Yüce Allah öyle takdir etmiştir. İşte insan bu his ve taleplerinin peşine düşerken Yüce Yaratıcı'nın bildirip beyan ettiği ahkâma göre kendini sınırlandırmak zorundadır. Ancak o zaman bu ve benzeri nimetler namütenahi nimetlerin zuhuruna sebep olacaktır. Nefret ve isteksizlik de birer nimet-i ilâhîdirler, yeter ki yerinde kullanılsınlar. Mesela insana hassaten mümine yaraşan odur ki her bir günahtan, cürümden, kötü vasıflardan, yolsuzluk ve edepsizlikten, şeytanî sıfatlar, münafıklık, kâfir sıfatları gibi mümini zillete düşürecek hal ve karakterden velhasıl cümle kötülüklerden nefret etsin. İşte verilen bu nefret hissini bu şekilde cürme karşı kullanırsa ne mutlu. Bu his de sahibinin batıldan uzaklaşmasına, manevî kirlerden temizlenmesine ve manen temiz kalmasına, günahtan korunmasına sebep teşkil etmiş oluyor ki, bir çelik zırh gibi cümle kötülüklerden, süfliyattan korunmasına vesile olur. Görülen o ki bu iki nimeti bahşederken Mevlâ, pek çok hikmet, menfaat ve maslahatlara vesile ve pek çok kirlerden, zillet ve tehlikelerden de korunmaya vesile kılmıştır.

Efendimiz (s.a.v) "Kişi sevdiği ile beraberdir" buyurarak sevgiye ne güzel bir ölçü getiriyor. Diğer bir açıdan baktığımızda ise çeşitli nimetlerle, taamlarla doyuran Mevlâ, bu yiyip içmeye de bir sınır koymuş ki, bu da yine hislerin vasıtasıyla oluyor. İnsan doyduğunu bilmese, sürekli yeme içme ihtiyacı hissetse hiç düşündük mü hali nice olurdu? Çeşitli rızıklarla rızıklandırması O'nun bir nimeti olmakla beraber, doyduğumuzu bildirmesi de ayrı bir nimetidir. Uyku ve uyanıklık da benzerdir. Uyku da uyanıklık da birer nimet olmakla beraber bu ikisinin ölçülü olması da bir nimet-i ilâhîdir. İnsan hep uyusa veya hiç uyumasa hali nasıl olurdu? Bu nimetlerin içinde yaşarken bunların kıymetini insan yeterince anlayamıyor. Üst üste birkaç gün uyuyamasak veya tam tersi birkaç gün uyanamasak bu nimetlerin değerini daha iyi anlarız. Uyutan da Allah (c.c), uyandırıp hayata döndüren de Allah (c.c)'dır şüphesiz.

Hasan Basrî (r.a) Rabbına hamd ve senalarını arz ederken şöyle der:

"Beni insanlık nimeti ile yaratan Rabbim, insanlık nimeti ile bırakmayıp İslâmlık şerefi ile şerefyâb kılan Allah'ım, sana hamd-ü senalar olsun."

Bu konu ile ilgili pek çok ayet-i kerimeler vardır. Bunlardan birkaç örnek verelim:

"Yeryüzünü size bir döşek ve göğü de bir bina kılan, gökten su indirip, onunla size rızık olarak çeşitli toprak ürünleri çıkaran O'dur. Öyleyse kendinizi bilip dururken Allah'a eşler koşmayın." [1]

[1] Bakara:22

"O, istediğiniz şeylerin hepsinden size verdi. Eğer Allah'ın nimetini sayacak olsanız, sayamazsınız. Şüphesiz ki insan çok zalimdir, çok nankördür." [2]

"Sağmal hayvanlarda da sizin için elbette bir ibret vardır. Size onların karınlarından fışkı ile kan arasından, içenlerin boğazından kolaylıkla geçen duru bir süt içiriyoruz." [3]

"Allah sizi hiçbir şey bilmediğiniz durumda annelerinizin karnından çıkardı, size kulaklar, gözler ve gönüller verdi ki şükredesiniz." [4]

"Rabbiniz lütfundan arayasınız diye sizin için denizde gemileri yürütendir. Şüphe yok ki O, size karşı çok merhametlidir." [5]

"Andolsun ki biz, Âdemoğullarını üstün şan ve şeref sahibi kılmışızdır. Onları karada ve denizde (binit üzerinde) taşıdık, onlara güzel ve temiz rızıklar verdik, onları yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık." [6]

"O gün, mülk Allah'ındır. O aralarında hükmünü verecektir. Artık iman edip salih ameller işleyenler nimet cennetlerindedirler." [7]

"Görmedin mi, Allah yerde olanları ve emriyle denizde akıp giden gemileri sizin hizmetinize verdi. Göğü de izni olmaksızın yerin üzerine düşmekten O tutuyor. Şüphesiz Allah çok şefkatlidir, çok merhametlidir." [8]

"Ey iman edenler! Rükû edin, secde edin, Rabbinize ibadet edin, hayır işleyin ki umduğunuza eresiniz." [9]

Bu ayetteki haber de ayrı bir nimettir ki kurtuluş yollarını, sebeplerini bildiriyor:

"Erkek veya kadından her kim mümin olarak iyi amel işlerse, ona güzel bir hayat yaşatırız. Şüphesiz, onlara mükâfatlarını, yapmakta olduklarının en güzeliyle vereceğiz."[10]

"Allah'tan korkanlara söz verilen cennet şöyledir: Altından ırmaklar akar. Yemişleri ve gölgeleri süreklidir. İşte Allah'tan korkanların sonu budur. İnkâr edenlerin sonu ise ateştir." [11]

"İşte onlar için belli bir rızık vardır." [12]

"Türlü meyveler vardır. Onlar saygın kimselerdir." [13]

"Nimet cennetlerinde." [14]

"Karşılıklı tahtlar üzerinde." [15]

"Onlara, pınardan doldurulmuş kadehler dolaştırılır."[16]

"Kitabı sağından verilen: "Alın, okuyun kitabımı. Çünkü ben hesabımla karşılaşacağımı zaten biliyordum." der." [17]

"Hesabımla karşılaşacağımı zaten biliyordum" demesi iman etmiş olup ahiret yurdunun mevcudiyetine ve hayatının hesabını vereceğine inanmış, bu inançla yaşamış, verilen nimetleri yerli yerinde kullanmış akıllı bir mümin olmasındandır. O mümin ki, kurtuluş beratı, rıza müjdesi, cennetle serfiraz mesajlarını bildiren kitabının sağından verilmesini adeta sevinç çığlıklarıyla etrafına haykıracaktır. O mümin ki dünyada verilen sevgi nimetini en güzel şekilde değerlendirmiş, Rabbını sevmiş, Resulünü sevmiş ve tüm resulleri, salihleri sevmiş, dini, diyaneti, Kur'an'ı, imanı ve Rabbın sevdiği, değer verdiği şeyleri sevmiş, ilm-i ilâhîyi, marifetullahı, ibadet ve taatı, infakı ve hizmeti sevmiştir. Velhasıl Rabbın sevdiği kulları sevip saygı duymuş, hükmünce amil olma gayreti ile

---

[2] İbrahim:34
[3] Nahl:66
[4] Nahl:78
[5] İsra:66
[6] İsra:70
[7] Hac:56
[8] Hac:65
[9] Hac:77
[10] Nahl:97
[11] Ra'd:35
[12] Sâffât:41
[13] Sâffât:42
[14] Sâffât:43
[15] Sâffât:44
[16] Sâffât:45
[17] Hâkka:19–20

yaşamıştır ve böylece Rabbının huzuruna yüz akı ile gitmiştir. Defteri sağından verilmiş, beratını, takdim edilen cennet pasaportunu alıp melekler etrafında hizmete hazır vaziyette ukba nimetlerine nail olmuştur. Nimet-i uzmaya nailiyet öyle bir saadet ki anlamak, anlatmak bizi çok aşan bir meseledir. Hakk'ın rızasına nailiyet, sevgisine, övgüsüne, izzet ve ikramına nailiyet, huzur ve saadet, o selâm yurtlarında dostlarla hemdem olma, arşın gölgesinde olmak gibi çeşit çeşit nimetler… Arşın gölgesi nasıl bir güzelliktir, tahayyül edemiyoruz. Efendimiz'in memnuniyeti, havzının başında buluşma, şefaat-i uzmasına nailiyet, cennet sultanları üstadlarımız ve Hz. Aişe, Hatice, Fatıma, Zeynep, Ümmü Gülsüm ve diğer annelerimiz, Hz. Ebu Bekir, Ömer, Osman, Ali, Hasan, Hüseyin Efendilerimiz, sahabe-i güzin ve ehl-i beytle buluşma, darüsselâm yurtlarındaki – Kur'an'ın ifadesi ile- nereye baksan rahmet deryası, nimet, mutluluk, huzur… O âlem ki sınırsızdır, nimet-i ilâhî de orada sınırsızdır.

"Artık o, hoş bir yaşam içindedir." [18]

"Yüksek bir cennettedir." [19]

"Ki o cennetin meyveleri sarkmıştır." [20]

"Geçmiş günlerde işlediklerinize karşılık, afiyetle yiyin, için." [21]

"O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ay'ı sizin hizmetinize verdi. Yıldızlar da O'nun emrine boyun eğmişlerdir. Şüphesiz bunda aklını kullanan bir toplum için ibretler vardır."[22]

Bu ayetlerden de anlaşıldığı üzere Allah'ın nimetleri namütenahidir ve bu gerçeği başka bir sıfatla ifade etmek imkânsızdır. Böyle namütenahi nimetler ile serfiraz eden mün'im-i hakikiye karşı kulun tutumu nasıl olmalı, işte bütün mesele buradadır, mühim olan bu sırrı kavrayabilmektir. Bir ayet-i kerimede "Şükredin, nankörlük etmeyin" buyruluyor. Diğer bir ayette ise "Şükreder nankörlük etmezseniz elbette nimetimi arttırırım" buyrularak nimetin devamı ve ziyadeleşmesinin kulun şükrü nisbetinde olacağı işaret edilmiştir.

Şükür kısaca hâlî, kalî, fiilî olmak üzere üçe ayrılır ki, bu konu ile ilgili açıklamalar Eş-Şekûr başlığı altında tafsilatlı olarak mevcuttur.

Kısaca şükür iyiliğe karşı iyilikle karşılık vermek olup nankör olmamaktır. Allah'ın bizim iyi olmamıza, teşekkürümüze, Zatını, sıfatını, sevdiklerini, değer verdiklerini sevip değer vermemize, ibadet ve taatimize hiç ihtiyacı yoktur. Kulun bütün bunlara kendisinin ihtiyacı vardır. İster şâkirinden olsun, ister nankörlerden, insan ne yaparsa kendine yapar. Sünnetullah ve takdir-i ilâhî ki, kul peşinen verilen nimetleri Rabbin bildirdiği istikamette kullanır, itaatli, saygılı, edepli olursa bu nimetler bakiye dönüşecektir. Her nefes ahirette baki meyveler verecektir. Her bir güzel amel, söz, ibadet, taat hatta halis niyet, güzel ahlak, karakter sahibi olan kul, Rabba karşı şükran hisleriyle dolup bu güzellikleri kendi nefsinden bilmeyerek Rabbin inayeti, ihsan-ı ilâhîsi olarak telakki edip bu minnettarlığını hâli, kali, fiili ile isbat eder. İşte bu nimet içinde nimetler bir gün olur cennet nimetleri olarak karşısına çıkar. Bu şâkir kul ödül üstüne ödüllerle ödüllendirilip şeref ve tazime nail olur. Ve azizler, saidler, dostlar, şâkirler kervanına dâhil edilir. Dileriz Rabbımızdan, biz ümmet-i Muhammed'i şâkirinden eylesin, nankörlerden olmaktan muhafaza buyursun. Âmin.

---

[18] Hâkka:21
[19] Hâkka:22
[20] Hâkka:23
[21] Hâkka:24
[22] Nahl:12